

altera ei erat subjicienda. Unde, quod cap. 2, Gen., narratur de formatione hominis ex limo terræ, et foeminæ ex costa Adæ, ipse intelligit de formatione corporum facta die septimo. Et hanc sententiam saltem ut probabilem videtur Augustinus relinquere, lib. 7, super Genes., ad litter., cap. 24, et sequentibus, et lib. 12, de Civit., cap. 23, et illam tanquam rem dubiam relinquunt. Magister sentent. in 2, d. 47, et Hugo de Sancto Victore, in summ. sentent., tr. 3, cap. 2, in fine, et Auctor Historiæ Scholast. in Genes.

40. *Pro tercia assertione stant D. Thomas, Bonaventura et alii scolastici. — Stant etiam Patres communiter.* — Sed nihilominus posita assertio tertia vera est, nimurum animas Adæ, et Evæ non fuisse creatas prius tempore, quam corporibus unirentur, sed solum prius natura, et in eodem instanti temporis. Ita docet divus Thomas, d. q. 90, art. 4, et Bonaventura, in 2, q. 47, art. 4, q. 3, et ibi communiter scholastici, et alii moderni in D. Thomam. Et est communis sententia Patrum, Gregorii Nisseni, lib. de Opificio hominis, cap. 28 et 29, ubi generaliter loquitur de animabus omnium hominum, et contra Origenem disputat. Damascenus autem, lib. 2, de Fide, cap. 12, in particulari dicit: *Deus animam ratione, et intelligentia præditam per insufflationem Adamo tribuisse.* Et ne quis cogitare posset, tribuisse animam jam creatam, subdit: *Porro corpus, et anima una creata sunt, non autem ut Origenes deliravit, haec prius, illud posterius.* Pro eadem sententia potest Hieronymus locis supra allegatis, Epist. 61, ad Pammach. et 139, ad Cypria. et 8, ad Demetriad. Et addi potest in lib. 2, contra Ruffinum parum a principio, ubi in particulari damnat sententiam Origenis, dicentis, animam Christi fuisse antequam nasceretur ex Maria, sentiens, secundum fidem nullam posse fieri exceptionem ab illo universalis dogmate, quod animæ non creantur prius tempore, quam corporibus uniantur. Item Leo papa, Epist. 93, ad Turib., cap. 10, damnando Origenis sententiam, absolute dicit, quod animæ hominum, prius quam suis inspirantur corporibus, non fuere, et hoc dicit Ecclesiam Catholicam profiteri. Referri autem potest Chrysostomus, hom. 42, in Gen., quia non solum dicit, animam Adæ non fuisse creatam ante corpus. Quod sano modo intelligendum est de corpore nondum plene, vel ultimate disposito, si fortasse successive productum est, quod supra capite primo hujus libri tractavimus. Denique Bernar-

dus, serm. 2, de Nativit. Domini, dicit, limum antea fuisse creatum, spiritum autem non in massa creatum fuisse, sed singulari quadam excellentia fuisse conditum. et inspiratum. Neque ab hac sententia est alienus Augustinus nam licet aliquando dubitaverit, quia de origine animæ fere semper dubius fuit, nihilominus in hanc partem magis propendit. Nam lib. 12, de Civit., cap. 23, sub distinctione ponit, *sive quam jam fecerat sufflante indidisset, sive potius, sufflante fecisset,* ubi pondero particulam potius, et rationem, quam subjunxit, dicens: *Eumque flatum, quem sufflante fecit, (nam quid est aliud sufflare, quam flatum facere) animam hominis esse voluisse.* Et l. 13, c. 24, dicit, Scripturam dicendo insufflavit, insinuare voluisse rationalem animam non more aliarum animarum, sed flante Deo creatam esse, et lib. 2, de Gen. contra Manich., cap. 9, disjunctione utens, hanc partem posteriori loco ponit. Ac denique in lib. 2, Gen. ad litter. solum sub conditione dicit: *Contrarium credi posse, si Scriptura, vel ratio non contradicit.*

41. *Stat denique ratio et Scripturæ auctoritas. — Fundamentum Philastrii in n. 9, refellitur.* — Ex utroque autem capite potest facile hæc veritas probari, et opposita refelli hoc modo. Quia regula generalis fidei, et Scripturæ est, animas hominum non creari ante corpora juxta illud Psalm. 32. *Qui finxit sigillatim corda eorum: sed nulla est ratio, neque auctoritas, cur anima Adæ excipiatur: ergo nullo modo excipi potest.* Probatur minor, primo ex illa ratione naturali, quod anima est forma corporis, nam hoc æque verum est in animabus primorum hominum. Deinde ex Scriptura refellendo simul falsam intelligentiam Philastrii, nam cum Gen. 1, dicitur, *Ad imaginem Dei creavit illum, et cap. 2, additur, Formavit Deus hominem, non duo facta narrantur, nec duo tempora indicantur, sed unum, et idem opus, quod sexto die factum dicitur compendiōse, postea quomodo factum sit, eodem utique sexto die, per recapitulationem describitur: ergo corpus, et anima, quæ ibi narrantur facta, eodem tempore, ac simul perfecta sunt.* Consequentia evidens est, et antecedens in superioribus late probatum est, et nunc declaratur ex verbis utriusque capituli, Nam cum in primo dicitur: *Dixit autem Deus, faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram, ut præsit piscibus maris, etc.,* certe non loquitur de sola anima, sed de toto homine. Non enim anima separata præest pis-

cibus, et volatilibus, etc., sed totus homo per animam corpori conjunctam, et sensibus simul cum ratione utentem. Ergo cum statim sub jungitur, *Et creavit Deus hominem, etiam est sermo non de anima sola, sed de homine.* Et hoc etiam convincit, quod statim additur, *masculum, et foeminam creavit eos:* nam hoc exponere de animabus nondum habentibus corpora a proprietate, et veritate verborum valde alienum est.

42. Simili modo in capite secundo cum dicitur, *Formavit igitur Dominus Deus hominem recte de toto homine dictum esse intelligitur.* Verum quidem est, Augustinum, 13, de Civit., cap. 24, dicere, nomine hominis posse ibi significari solum corpus jam organisatum ad suscipiendam animam eo modo, quo corpus mortuum Petri solet Petrus appellari. Quod etiam sentit Chrysostomus, hom. 42 et 13, in Gen. et Abulensis ibi cum aliis. Quia inde intulerunt corpus fuisse creatum ante animam. Ex quo non infirmatur, sed confirmatur potius, quod intendimus, scilicet animam non fuisse creatam ante corporis formationem: estque illa expositio probabilis. Tamen commode etiam exponitur verbum illud de toto homine, vel saltem de corpore jam ultimate disposito ad animæ receptionem; quia corpus nunquam informatum anima, nec proxime aptum, ut statim informetur, non solet homo appellari. Et ideo verisimile est, in eodem sensu dixisse Moysem ibi, *Formavit Deus hominem in quo prius dixerat, creavit hominem, in posteriori tamen loco explicuit modum, scilicet, formando corpus de limo terræ, et inspirando ei spiraculum vitæ, quod in eodem instanti fieri potuit, et factum est, sicut statim additur: Et factus est homo in animam riventem.* Denique confirmari hoc potest ex cap. Firmiter, de sum. Trinit. ubi dicitur: *creasse Deum in principio simul spiritualem, et corporalem creaturam, angelicam videlicet, et mundanam, et deinde humanam ex utraque compositam.* In quibus verbis duo continentur. Unum est, animam non fuisse creatam cum Angelis, sed post Angelos. Aliud est, animam tunc fuisse creatam, quando homo conditus est ex illa, et corpore compositus. Quibus verbis recte perpensis, videtur hæc assertio jam esse contra omne dubium, et ad certa dogmata pertinere. Ad motivum autem Philastrii satis jam responsum est in numer. 41.

43. *Quarta assertio. — Declaratur.* — Ultimo dicendum est, animas primorum hominum fuisse in sua substantia, et proprietatibus na-

turalibus valde perfectas. Assertio clara est, illam tamen propono, ut ad ea, quæ dicenda supersunt, viam præparem. In anima ergo rationali primum considerari potest essentialis, et specifica perfectio ejus, de qua nota est assertio. Qualis autem, et quanta illa sit, in verbis Genesis, quibus primi hominis creatio refertur *ad imaginem et similitudinem, etc.,* satis exponitur. Deinde potest hæc perfectio in individuo considerari, prout in anima Adæ, aut Evæ inventa est. Et in hoc sensu solum dicere possumus, illas animas fuisse in individuo valde perfectas. Quia si inter animas rationales non est una perfectior alia, constat, animam Adæ, et Evæ habuisse totam perfectionem substantialem, cuius anima rationalis in individuo capax est. Si vero inter rationales animas est inæqualitas individualis, incognitum est quem gradum Adæ anima, vel Evæ sortita sit, quia supposita illa veritate, determinatio ad animam tantæ, vel tantæ perfectionis ex voluntate divina pendet, ideoque nobis innotescere non potest, nisi per revelationem. Solum ergo dicere possumus, habuisse Adam animam valde perfectam, prout oportebat, et decebat eum, qui futurus erat principium, et origo reliquorum hominum, et eum, qui immediate creabatur non solum quoad animam, sed etiam quoad corpus, et quoad totum hominem ab ipso Deo, cuius opera perfecta sunt. Unde, quod de simili perfectione individuali corporis quoad ejus temperamentum, et dispositionem supra diximus, hic applicari possunt: nam anima, et corpus servant inter se proportionem. Atque eodem modo sentiendum est de potentia animæ, intellectu, scilicet, et voluntate, nam fuerunt in primis hominibus valde perfectæ, et substantiae animæ proportionatae. An vero habuerint inditas alias perfectiones, postea videbimus.

CAPUT VIII.

AN PRIMUS HOMO FUERIT SFCUNDUM ANIMAM CREATUS AD IMAGINEM ET SIMILITUDINEM DEI.

1 *Referuntur Patres et scholastici tractantes de imagine Dei homine.* — Quoniam his verbis explicavit nobis Scriptura excellentiam creationis humanæ naturæ, et formæ, quam per illam recepit, quæ est anima rationalis, ideo tam antiqui Patres, quam theologi omnes de hac imagine, et similitudine accuratissime tractarunt, ut videre licet in Basilio, homil. 10 et 11, Exaemer. et Ambrosio, lib. 6, Exaemer.,

c. 6, 7 et 8, et lib. de Dignit, conditionis humanae, et Theodoreto, q. 20, in Gen. Chrysostomo, Ruperto et aliis expositoribus ibidem, et Gregorio Nisseno, lib. de hominis opificio, et de Histor. sex dierum, Augustino, in libris super Gen. sepe, et in libris de Trinit., ut infra videbimus, et Bernardo, serm. 80, in Cant., et lib de Liber. arbitr. scholastici etiam cum Magistro, in 2, d. 16, et præsentim D. Thoma, 1 p., q. 93, per novem art. quos in præsenti capite breviter comprehendemus.

2. *Suppositio necessaria pro doctrina hujus capituli.* — *Contra suppositionem nonnulli sunt opinati.* — *Arguitur ex Paulo pro dicta opinione.* — *Confirmatio prima.* — *Confirmatio secunda.* — Primum ergo supponendum est, cum Deus dixit: *Faciamus hominem ad imaginem, etc.*, decrevisse, seu explicasse voluntatem creandi hominem, in quo aliquam sui imaginem imprimere. Ac subinde cum subditur, creavit Deus ad imaginem suam, creatam sui imaginem in homine fecisse. Hoc præmitto quam omnium dicendorum necessarium fundatum, quia non defuerunt, qui verba illa de imagine in Deo ipso existente, ac subinde invenientur explicaverint. Ita ut sensus non sit, hominem ita esse ad imaginem Dei factum, ut in se creatam imaginem Dei receperit, sed potius sit sensus, hominem esse creatum conformem imaginis, quae in Deo ipso est. Ita refert Augustinus 7, de Trinit., c. 6, circa finem, et Magister, sent. in 2, d. 16. Et potest illa interpretatione suaderi ex illo ad Roman. 8: *Quos prædestinavit, conformes fieri imagini filii sui.* ergo etiam in præsenti, fieri ad imaginem non est, fieri imaginem, sed est fieri conformem imaginis, quae in Deo est. Confirmatur, quia illud *ad imaginem* dicit respectum ad aliquam imaginem: ergo fieri ad imaginem, est fieri, recipiendo in se respectum ad imaginem: sed homo non potest dicere respectum ad imaginem, quae fit ipse: ergo factus est ad imaginem, accipiendo respectum ad imaginem. Et confirmatur secundo; nam aliud est facere ad imaginem, aliud facere imaginem, nam pictor volens imaginem depingere, non dicetur velle facere ad imaginem, ergo aliud *ad imaginem*, potius dicit conformitatem ad imaginem non factam, quam imaginis factæ, seu facienda creationem.

3. *Probatur primo nostra suppositio.* — *An- tecedens bipartitum.* — *Ejus pars ostenditur.* — Nihilominus tamen suppositio nostra communis est Patrum exposito et sententia. Quæ probatur primo, quia illa verba: *Faciamus ho-*

minem ad imaginem nostram, et illa: *Creavit Deus hominem ad imaginem suam*, et iterum, *ad imaginem Dei creavit illum*, non possunt intelligi de imagine increata. Ergo necessario debent intelligi de creata in ipso homine facta. Antecedens probatur, quia illa imago vel esset divina essentia, vel aliqua persona: neutrum autem dici potest. Non quidem essentia, quia divina essentia non potest esse imago. Nam de ratione imaginis est, ut sit aliquid productum, teste Augustino, lib. 83, quæst., q. 37, et D. Thoma, 1 p., q. 35, a. 4, sed essentia divina non est producta: ergo neque est imago. Et hac ratione Deus in quantum Deus non potest esse imago essentialiter, quia non habet alium cuius imago sit: ergo deitas ipsa non potest esse imago increata. Responderi potest essentiam lato modo, seu abusive, ut ait D. Thomas, posse dici imaginem, quia secundum eam una persona aliam imitatur, ita refert D. Thomas, d. q. 93, art. 5, ad 4, et non reprobatur. Sed profecto nou est talis acceptio imaginis in Deo admittenda, cum sit impropriissima et inusitata, et possit esse occasio errorum. Multo vero minus est secundum illam explicanda Scriptura, relicta verborum proprietate, sine fundamento. Ac denique etiam illa posita necessario ex verbis illis colligitur, hominem peculiarem conformitatem et similitudinem ad divinam essentiam in creatione sua recepisse, ratione cuius specialiter dicitur factus ad imaginem Dei. Nam ille respectus ad essentiam Dei per illa verba ad imaginem, indicatus, aliquid fundamentum in homine requirit: quod esse non potest, nisi proprietas naturæ humanae, in qua illa conformitas, et similitudo fundetur. Hæc autem est ratio imaginis homini impressa.

4. Alii vero, ut ex D. Thoma in eodem loco colligitur, responderunt Dei essentiam dici imaginem, quatenus in se continet ideas, et exemplaria rerum omnium, nam exemplar quædam imago est. Et ita dici potuisse, hominem factum ad imaginem, quia factus est conformis exemplari divino. Sed talis expositio valde extorta, et improbabilis est. Nam imprimitur, etiam divina essentia, ut est essentia non potest dici imago, quia etiam ut est exemplar non est producta, vel facta ad similitudinem alicuius, quod est de ratione imaginis, nec est sine fundamento dicendum, nomen imaginis improprie ibi usurpari. Deinde si eset sermo de exemplari potius dicere debuisset, faciamus hominem ad imaginem ejus, id est, juxta ideam et exemplar ejus: non autem sic dixit

Deus, sed *ad imaginem nostram vel Dei vel suam*: non est ergo sermo de exemplari hominis, sed de imagine repræsentante Deum ipsum. Denique hoc modo nulla excellentia hominis per illa verba indicaretur, quod manifeste repugnat, et contextui, et Patribus illa verba ponderantibus et explicantibus. Sequela patet, quia fieri cum conformitate ad divina exemplaria commune est omnibus rebus creatis unicuique secundum naturam suam.

5. *Ostenditur prima pars antecedentis supra positi in n. 3.* — Altera pars de personis probatur, quia si aliqua persona ibi posset significari nomine imaginis, maxime Verbum, nam Pater et Spiritus sanctus secundum proprietates suas non habent, quod sint imago, ut suppono. Neque etiam omnes tres personæ simul ratione deitatis possunt dici imago, ut jam est probatum: ergo solum, seu maxime posset hoc Verbo tribui, quia est vera imago Patris, at in dicto loco Genesis non potest esse sermo de hac imagine, quia additur *ad imaginem nostram*, id est, vel trium personarum ibi loquentium, vel Dei, ut Deus est, ut est hominis auctor. Verbum autem non est imago Trinitatis, nec Dei, ut Deus est, sed solius Patris: ergo ibi non est sermo de imagine increata personali, sed de imagine creata, quæ vel Trinitatem, vel Deum, ut Deus est, referre posset. Illa enim particula *nostram* convincit, sermonem esse de imagine, quæ possit esse non solum Patris, sed etiam Filii, et Dei, ut Deus est, ut in fine capituli iterum dicemus.

6. *Occurrit objectioni contra proxime dicta.* — Neque obstare debet, quod interdum Patres videntur de filio Dei illam imaginem explicare, ut Ambrosius, libr. 6, Exaemer., cap. 7, et Gregorius, lib. 5, Moral., cap. 25, et Rupertus, l. 2, in Genes., cap. 2. Quoniam hi Patres non dicunt in illis verbis per imaginem significatum esse Verbum Dei, sed expresse docent (ut videbimus) hominem ipsum factum esse ad imaginem Dei, quam in se recipit. Quia vero filius Dei naturalis est prima, et sola adæquata imago Dei Patris; ideo addunt prædicti Patres, dum homo factus est ad imaginem Dei participasse aliquo modo, id quod est proprium filii Dei. Quod est verum, quamvis revera ad expositionem litteralem verborum Genesis non pertineat. Addi vero potest eo ipso, quod homo sit factus ad imaginem personalem Dei, necessario sequi recepisse in se participationem peculiarem illius imaginis increatae, quæ ipsum hominem intrinsecè constituit ad imaginem creatam Dei, cum hoc tamen discrimine quod

7. *Probatur secundo eadem suppositio ex Scriptura.* — Secundo principaliter probatur hæc veritas ex aliis Scriptura locis, in quibus dicitur homo imago Dei, quia ad imaginem ejus factus est. Sic Paulus 1, Corinth. 11, de viro dicit: *Quoniam imago, et gloria Dei est*, et ad Coloss. 3. *Indumentes novum hominem qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus, qui creavit illum.* Quibus verbis manifeste ostendit Paulus, in homine esse imaginem creatoris, secundum quam renovatur, quando suum creatorem cognoscit. Et hoc est, quod monet 1, ad Corint. 15, *Ut portemus imaginem cœlestis.* Præterea hoc potest confirmari ex alia particula *ad similitudinem*. Nam homo non dicitur factus ad similitudinem Dei, quod detur aliqua similitudo increata, cui homo conformatur, sed quia in se recepit aliquam similitudinem Dei, quæ dignitatem hominis ostendit. Ut dixit Jacobus, in sua canonica, c. 3, *In ipsa, id est, lingua, maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt:* ergo etiam dicitur homo ad imaginem factus, quia in se recepit imaginem Dei. Et confirm. ex illo Gen. 9. *Quicumque fuderit humanum sanguinem fundetur sanguis illius, ad imaginem quippe Dei factus est homo.* Ex quo enim gravitas illius dilecti exaggeratur, quod nocumentum infert imagini Dei: est ergo illa imago in homine creata, et hoc significatur cum dicitur Deus creasse hominem ad imaginem suam. Et confirmatur tandem a simili, nam Gen. 3, dicitur, *Adam generasse filium ad imaginem suam*, quod non potest intelligi de imagine in ipso Adamo præexistente, sed de imagine quam producebat in filio: ergo in eodem sensu dicitur Deus creasse hominem *ad imaginem et similitudinem suam*.

8. *Probatur ex Patribus.* — Probatur tandem ratione. — Tertio est hæc communis expositio Patrum, ut videre licet in Ambrosio, Gregorio et Ruperto, locis citatis, et Basilio, hom. 9, Exaemer. Augustino, lib. 7, de Trin., cap. 6, et lib. 12, cap. 7, et lib. 83, Quæst.,

q. 51, et lib. Imperfect. Gen., ad litt., cap. 16, Chrysostomo, Theodoreto, et aliis super Gen. cum multis aliis, quos in discurso quæstionis referemus. Ratio autem non est alia, nisi, quæ jam tacta est, nam per illa verba explicare voluit Deus singularem excellentiam ejusdem naturæ, quam ad complementum hujus mundi corporei addere volebat, quæ licet corpore etiam constet, non solum omnibus factis emineret, sed etiam dominari posset. Hanc autem excellentiam significavit illis verbis: *Faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram.* Ergo illa imago, et similitudo est aliquid creatum in homine existens, nam proprietas, quæ hominem facit excellentem et perfectum, in ipso homine esse debet. In illis ergo verbis: *Faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram,* illa præpositio *ad*, non designat exemplar, ad cuius similitudinem homo sit conditus, sed designat terminum quasi formalem, et ultimum, ac principaliter intentum illius divinae operationis, ita ut sensus sit, faciamus hominem, et in eo sit imago nostra.

9. *Ad locum Pauli in num 2.* — *Ad primam confirmationem ibid.* — *Ad secundam confirmationem.* — Neque contra hunc sensum obstant, que in principio referendo contrariam sententiam proposita sunt. Nam imprimis verba Pauli, *quos prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui* longe diversa sunt. Quia ibi non dicit Paulus homines esse prædestinatos, ut sint ad imaginem, sed *conformes fieri imaginis filii sui.* In quo Apostolus satis expressit, se loqui de imagine increata, quæ licet respectu Patris sit, respectu prædestinatorum est exemplar. In Genesis vero loco non est sermo de exemplari, sed de termino creationis hominis. Unde ad confirmationem negamus in illis verbis *ad imaginem*, indicari respectum ad aliquam imaginem, sed potius indicari respectum imaginis ad factorem ejus ut manifeste declarat illa particula *nostram*, per quam indiciatur cuius prototypi futura erat illa imago. Quapropter male in ultima confirmatione sumitur facere ad imaginem, non esse facere imaginem, contrarium enim ostendimus ex Scripturis, in quibus homo dicitur imago Dei, quia factus est ad imaginem Dei. Illa ergo particula *ad*, non est addita ut ab homine imago excludatur, que fuerit terminus effectio Dei, sed ut denotetur aliqua imperfectio et diminutio illius imaginis. Nam homo non est propria et perfecta imago Dei, tanquam ejusdem naturæ cum eo existens, hoc enim est

proprium filii Dei: sed est imperfecta imago, et ideo ad imaginem dicitur, quasi distans a perfectione rei repræsentatæ, et ad illam aliquo modo accedens, ut notavit Augustinus, lib. 7, de Trinit., cap. 6, ad finem, et Ambrosius, lib. 10, in Lue 22, § 2, D. Thomas supra, et Magister cum aliis in 2, d. 16.

10. *Primum punctum explicandum, quid in hominem fundet rationem imaginis Dei.* — *Quorundam opinio, quod fundetur in corpore.* — *Primus modus hæreticorum explicandi hanc opinionem.* — *Resellitur prædictus modus.* — Hoc ergo pro constanti supposito, quoniam imago relative dicitur, et relatio cognoscitur, cognitis fundamento et termino, ideo ad hanc imaginem explicandam duo a nobis declaranda sunt. Unum est in quo fundetur hæc relatio imaginis in ipso homine. Aliud est ad quid terminetur hæc relatio ex parte Dei, et hæc duo explicando attingemus omnia quæ de hac imagine tractari solent. Igitur circa primum, quia homo ex corpore, et anima constat, statim occurrit inquirendum, an homo in corpore, vel in anima, vel in utroque, imaginem Dei portet.

Non defuerunt enim dicentes, hominem factum esse ad imaginem Dei secundum corpus, quod variis modis excogitatum est. Unus fuit hæreticorum, qui Deum corporeum finixerunt, quos videtur notare Augustinus, lib. de Hæres., in 76, cum dicit: *Alia hæresis dicit corpus hominis non animam esse ad imaginem Dei.* Quod de Audianis refert Epiphanius, lib. 2, contr. Hæres. hæres. 70, in princ. et in Anchor. ante medium, et Theodoretus, lib. 4, Hist., cap. 19, et lib. 3, Hæret. fabul., Augustinus, Hæres. 70, isti non dixerunt Deum esse corporeum, et ideo ponebant imaginem Dei in corpore hominis per formalem convenientiam, et similitudinem ad corpus Dei. Verumtamen hic error in hoc sensu intellectus stultissimus est, nam quod Deus non sit corporeus, non solum de fide, sed etiam evidens est, ut in aliis locis est ostensum: ergo in hoc sensu non potest in corpore hominis esse imago Dei, ut Basilus, hom. 10, Ambrosius, lib. 6, cap. 8, Augustinus, lib. 6, Gen. ad litt., cap. 12, Theodoretus, quæst. 20, in Gen. Chrysostomus et Nisenus in locis in principio allegatis argumentantur.

11. *Secundus modus quorundam catholicorum.* — *Rejicitur.* — Quidam vero moderni exposidores Genesis finixerunt Deum ad creandum hominem, visibilem formam, et corpus hominis assumpsisse, et ideo dixisse: *Faciamus hominem ad imaginem nostram.* Ita Oleas-

ter Genesis 1, et Eugubius, in Cosmopœia, et ratione illius formæ humanæ assumptæ, dicunt. illud verbum, *ad imaginem nostram*, seu *in umbra nostra* (ut ipsi juxta Hebræum legunt) referri ad corpus assumptum. Sed in eo, quod isti auctores asserunt Deum assumpsisse corpus visibile ad hominem formandum, ex proprio capite locuti sunt, quia nec in Scriptura indicatur, nec traditione habetur. Et præterea refutari potest efficaciter quia vel loquuntur de vero corpore humano, a Deo hypostaticè assumpto: vel tantum de apparenti specie corporis humani. Primum non dicunt, nec dicere potuerunt viri catholici, nam includit plures errores: unus est, quod ante incarnationem Verbi Dei aliam Deus fecerit. Alius quod tota Trinitas aliquando fuerit incarnata: nam tota Trinitas loquebatur dicens: *Faciamus hominem ad imaginem nostram.* Tertius, quod ante corpus Adæ Deus aliud corpus humanum fecit, quod assumeret, quod repugnat Scripturæ, et præterea est ineptissimum fingere productiōnem unius corporis humani ad aliud simile formandum.

12. Secundum autem de corpore apparente, quale ab Angelis assumi solet, imprimis est contra generalem regulam sanctorum dicentium, Deum quando visibiliter Patribus apparet, non immediate ac per se corporis humani effigiem assumpsisse, sed per Angelos. Et deinde vel illa particula *nostram* referebatur ad illam formam sensibilem, quæ apparebat, et sic ex illis verbis colligi non potest, esse in homine imaginem veri Dei, quia illa similitudo corporis humani non erat imago Dei, nec cum illo similitudinem habebat: atque ita sine causa et falso statim adderetur, *ad imaginem Dei creavit illum*, quod aliis locis Scripturæ sæpe repetitur Gen. 5 et 9, Sap. 2, Eccl. 47. Si autem particula *nostram*, refertur ad Deum ipsum secundum propriam naturam, impertinens, et otiosa est illa cogitatio de forma corporis sensibilis a Deo sumpta. Propter quam enim utilitatem, aut usum assumeretur? Respondent, ut humano more posset Deus ad hominem loqui. Sed contra, quia cum dixit Deus illa verba: *Faciamus hominem, etc.,* nondum erat homo, cum quo loqueretur: ergo ad hunc finem non erat necessarium corpus assumptum. Et propter eamdem rationem putandum non est, illa verba fuisse a Deo sensibiliter dicta, sed per illa nobis explicari consilium et cogitationem, quam Deus de homine creando habuit. Sicut cum dixit, *fiat lux*, non sensibilius dixit, sed mente, ut supra dictum est. Et